

Marianne Eriksson

Sexslaveriet i vår tid

Om en industri som
vill bli rumsren

Röda EU-tema nr 3, *Sexslaveriet i vår tid*
är utgiven av vänsterpartiets delegation i GUE/NGL

GUE/NGL, vänsterpartiets delegation, ASP 8H 341,
European Parliament, Rue Wiertz, 1047 Brussels, Belgien
www.vguengl.org
www.europarl.eu.int/gue

Layout: Erik Cardfelt, prolog@telia.com 0485-363 31
Illustrationer: Åsa Cigel
Tryck: Markaryds Grafiska, Markaryd 2004

Innehåll

Se kunden	5
Inledning.....	7
Sex är inte ett jobb som andra	8
Vår tids slavhandel	10
Prostitution och ”trafficking”	12
Det stora korståget.....	15
80 års kamp inte förgäves	17
Den nya kvinnorörelsens triumf	20
Sexindustrins expansion	23
Prostitution är våld mot kvinnor	27
Prostitutionslagstiftning i EU-länderna 2003	28
Svensk lagstiftning	31
Viktiga årtal i kampen mot sexuellt utnyttjande och prostitution	32

Se kunden

"Det är dags att uppmärksamma köparens roll, den person som är den viktigaste aktören i den globala exploateringen av kvinnor, den vars efterfrågan av sex genom prostitution genererar och understödjer den moderna expansionen av sexindustrin. Köparen av 'sexuella tjänster' bör inte längre förbli osynlig. FN:s nya 'Tilläggsprotokoll till konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn', erkänner faktiskt 'efterfrågan' som uppmuntrar alla former av utnyttjande av kvinnor och barn.

1949 års 'Konvention för bekämpande av handel med människor och utnyttjande av andras prostitution' innebär ett avgörande steg i kampen för kvinnors mänskliga rättigheter. Den skulle kunna stärkas ytterligare genom ett övervakningssystem som erkänner köparens roll i skapandet av efterfrågan på prostitution, vilken i sin tur genererar global människohandel för sexuella ändamål."

Malka Marcovich, Guide till FN:s konvention den 2 december 1949 för bekämpande av handel med människor och utnyttjande av andras prostitution

Inledning

Den här skriften har kommit till för att ge läsaren ett historiskt perspektiv och ett framtidsperspektiv, både på kort och på lång sikt, på frågorna om prostitution och människohandel. Den är ett resultat av mitt samarbete med Malka Marcovich. Malka är historiker, feminist och aktivist, bosatt i Paris och ordförande för MAPP, *Movement for the Abolition of Prostitution and Pornography and All Forms of Sexual Violence and Sexist Discrimination* (Rörelsen för avskaffandet av prostitution och pornografi, samt alla former av sexualiserat våld och könsdiskriminering). Malka är aktiv i kampen för mänskliga rättigheter och har skrivit mycket om prostitution och människohandel, antisemitism och ”den slutgiltiga lösningen”. Hon är också författare till ”Guide till FN:s konvention 1949 för bekämpande av handel med människor och utnyttjande av andras prostitution”, som har varit en viktig källa till kunskap och inspiration för min skrift. 1949 års konvention hade stor betydelse för utformningen av Artikel 6 om handel med kvinnor och kvinno prostitution i FN:s kvinnokonvention 1979.

Själv valdes jag hösten 1995 in i EU-parlamentet där vänsterpartiet ingår i GUE/NGL, Europeiska förenade vänstern/Nordisk grön vänster. Jag har sedan dess även varit ledamot av EU-parlamentets utskott för kvinnors rättigheter och lika möjligheter. Under mandatperioden juni 1999 till juli 2004 har jag varit utskottets förste vice ordförande.

Jag träffade Malka Marcovich på en prostitutionskonferens i London vintern 1996, och vi fann då att vi hade likartade uppfattningar. Vi har sedan dess setts i samband med olika evenemang runt om i Europa där vi hittills varit vapendragare för en minoritetsuppfattning.

Sex är inte ett jobb som andra

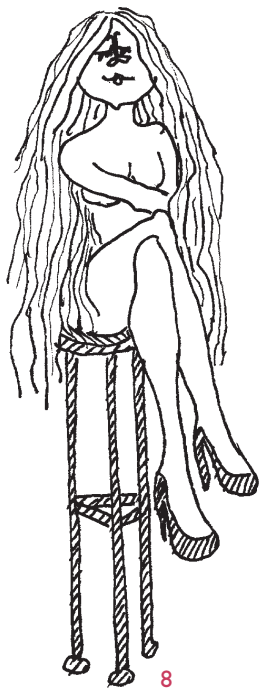
När Tyskland legaliserade bordellerna 2002 skrevs det en hel del i medierna om den strid som då utkämpades i Europa, det vill säga striden om hur man ska se på de hundratusentals kvinnor som säljer sina kroppar.

Ja, hur betraktar man egentligen dessa kvinnor? Vi fick se bilder som den på en tysk medelålders kvinna som leende sitter vid ett tangentbord och sköter sin bokföring och påminner snarast om en sedesam direktörssekreterare. Andra bilder visade kvinnor iförda minimalt med kläder som värmer sig vid öppna eldar eller sitter uppspetade på stålörstolar dolda under ett hårsvall. I deras länder är sexköp förbjudet, eller åtminstone inte ”socialt accepterat”. Frågan är om vi ska se dem som individer, livsöden, eller om vi ska se något annat.

Den omdebatterade och mytomspunna lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster i Sverige är alltså unik. Framst därför att det är den enda lag i världen hittills som pekar på att det finns en kund på denna marknad, mannen som köper sex. Men får vi se honom?

Samma år tog jag och några av mina kollegor initiativet till en prostitutionskonferens i EU-parlamentet i Bryssel. Inte heller då förmåddes pressen att gestalta företeelsen på något annat sätt än i form av en kvinnlig, huvudlös kropp iförd kort-kort och extremt högklackat. Som alternativ föreslog jag istället en manskropp utan huvud med sin penis i ena handen och ett par eurosedlar i den andra. Men det var det ingen som nappade på.

Hur ska vi egentligen tolka denna politiska strid som faktiskt pågår, inte bara i Europa utan globalt? Själv brukar jag hävda att det handlar om en industri som vill bli rumsren. Den omsätter mer pengar än droghandeln i världen, och aningslösa politiker ser i denna industri nya inkomster via skatteintäkter. En industri som utnyttjar framför allt kvinnor och flickor lika hänsynslöst

som de tillverkningsindustrier runt om i världen som använder sig av barnarbetare och frizoner där kvinnor får arbeta för en spottstyver.

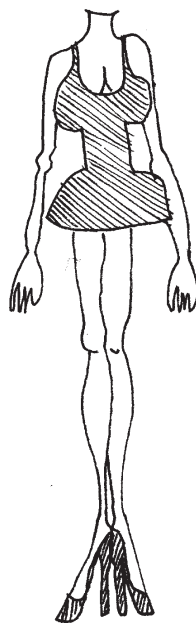
Sex – ett jobb som andra? Uppenbarligen inte. Jag har under flera år hört argumenten, vanligtvis framförda av män. Inte sällan av män som hellre tjänar på än utövar det åberopade yrket. Hur ofta har jag inte stilla undrat hur en arbetsmarknadslagstiftning skulle kunna överföras på denna bransch. Hur skulle den fungera när det gäller sexuell trakasserier, rätt till utbildning och fortbildning, karriärstegar, pensionsålder?

Under *Social Forum* i Porto Alegre fick jag tillfälle att samtala med en argentinsk kvinna som försökte att fackligt organisera prostituerade kvinnor. Det var till en början inte helt lätt att nå en samsyn, berättade hon, och hon konstaterade: ”Det är ju inte ett jobb som vi egentligen vill ha.” Och så är det nog. Ingen vill se sig som prostituerad från vaggan till graven. Ingen vill se sina anhöriga i ”yrket”.

Ändå fortsätter striden. Jag har sedan 1996 inte sett ett enda EUDokument med anknytning till frågan som inte skiljer mellan ”frivillig” och ”påtvungad” prostitution. Ordet ”sexarbetare” återkommer allt oftare i internationella dokument. Pengar läggs ner på kampanjmaterial som ska varna unga kvinnor världen över för risken att hamna i sexindustrin, och de internationella konferenserna avlöser varandra. Ytterst lite pengar och planering används däremot för att ifrågasätta efterfrågaren, kunden, mannen. Ytterst lite pengar, jämförelsevis, används för att stödja kvinnor som tar initiativ för att bryta upp ur prostitutionen. Än mindre pengar anslås i de länder som accepterar en legalisering av bordeller och ser kvinnorna i prostitution som ”fria företagare”.

Vid en debatt hemma i Sverige en gång tittade en dam förtrytsamt på mig och utbrast: ”Torsklagen hjälper ju inte kvinnorna!” Helt rätt. Den fokuserar på kunden. I bästa fall hindrar den tillströmningen av nya kunder och är därmed ett bra medel att hindra nyrekrytering av säljare. För att hjälpa kvinnor i prostitution behövs andra åtgärder, vilket jag hoppas ska avspegla sig bättre i kommunernas och statens budgetar än vad som sker idag.

Prostitution ska inte ifrågasättas av moraliska skäl, utan för att sexualitet inte är till salu och inte ska utnyttjas på någons bekostnad, utan avnjutas med lust, fantasi och fullständigt gratis.

Vår tids slavhandel

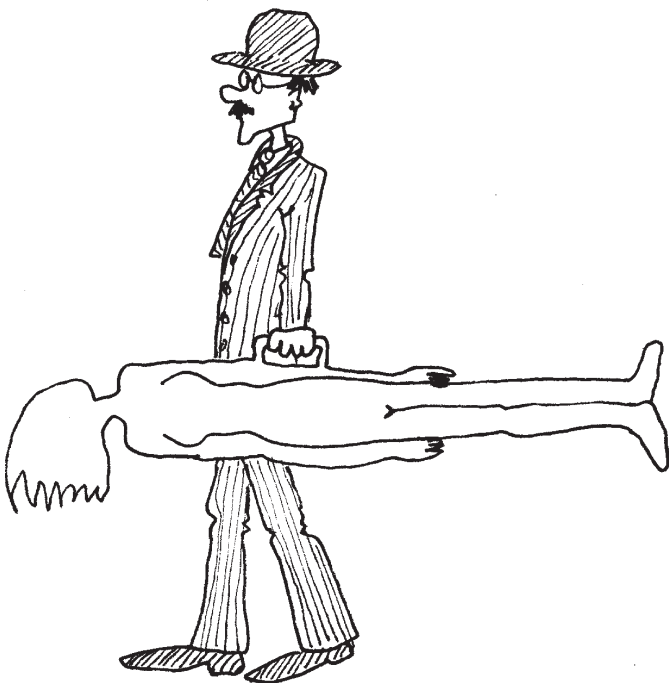

På en konferens i Wien 1996 togs frågan om människohandel för första gången upp på EU:s dagordning. Med hjälp av frivilligorganisationer, tull- och polismyndigheter med flera, hade man kommit fram till att omkring 500 000 människor, främst kvinnor och barn, årligen togs in i EU:s dåvarande 15 medlemsländer för att på olika sätt utnyttjas. Idag, 2004, figurerar siffran 800 000.

Ganska snart stod det klart att cirka 90 procent av de personer som det "handlades" med, var avsedda att utnyttjas för olika sexuella ändamål, framför allt i pornografi och prostitution. Företrädesvis kvinnor, men givetvis också barn och ett antal unga män. Dessvärre har de flesta politiker och

organisationer i EU fortsatt att tala om människohandel, "trafficking in human beings" i generella termer, utan någon koppling till det huvudsakliga syftet med människohandeln, den sexuella exploateringen.

Två ramlagar har i EU sett dagens ljus. Dels har man straffbelagt vad man kallar "hela kedjan" – förutom kunden. Det vill säga, det är straffbart att rekrytera, transportera och upplåta utrymmen för att hysa och sälja offer för människohandel, däremot inte att köpa sex av dem. Dels har man tagit upp frågan om hur offren

ska hanteras. Man har då kommit fram till att de ska kunna få tillfälliga uppehållstillstånd, men bara under förutsättning att de samarbetar med myndigheter och vittnar mot sina förövare, människohandlarna, och bara under den tid som krävs för detta.

Den Europeiska unionen har också antagit ett antal samarbetsprogram där olika frivilligorganisationer och/eller myndigheter kan söka pengar för att på olika sätt försöka förebygga eller informera om handel med människor och, i bästa fall, stödja kvinnor att ta sig ur prostitution.

Det står helt klart att en av de stora utmaningarna i kampen mot handeln med människor, oavsett i vilket syfte denna handel sker, är fattigdomsbekämpning både inom och mellan länder. Den andra stora utmaningen är att strypa efterfrågan. All efterfrågan handlar – för mellanhänderna – om profit, vinst, pengar.

Då merparten av alla brottsoffer i människohandeln är avsedda för sexuellt utnyttjande har jag kommit att ägna min mesta tid de senaste åren som EU-parlamentariker åt just den sista länken i kedjan. Det är nämligen den man talar minst om, märkligt nog. Det är efterfrågandesidan, och den har flera dimensioner.

Prostitution och ”trafficking”

1980-talet förde med sig en kampanj för att skydda barnen genom en internationell konvention. Så tillkom FN:s Konvention om barnets rättigheter (1989). Samtidigt bevittnade världen nya geopolitiska omvälvningar som förändrade maktförhållanden stater emellan och som åtföljdes av nya ekonomiska och politiska rörelser. Aidsepidemin lockade fram gamla hygieniska förevändningar från 1800-talet med vilka vissa regeringar och frivilligorganisationer argumenterade för statlig legalisering/avkriminalisering av sexindustrin. Åtskillnad gjordes mellan ”trafficking”, som människohandeln kallas till vardags, och prostitution. Barnprostitution ansågs kränka mänskliga rättigheter medan vuxenprostitution åtnjöt privilegier såsom en valmöjlighet; man skiljde mellan ”påtvungad” och ”frivillig” prostitution.

I handlingsplanen som antogs av FN:s världskvinnokonferens i Beijing 1995 infördes för första gången i internationell text uttalande handlingsdirektiv. Genom att definiera ”tvångsprostitution” som våld mot kvinnor skapade man dess motsats, den så kallade frivilliga, självvalda prostitutionen. På så sätt flyttades bevisbördan över från exploatörerna av kvinnor i prostitution till offren själva, som fick bevisa att de hade ”utsatts för tvång”. Därefter har man mer och mer övergått till att använda begreppet ”påtvungad prostitution” hellre än ”exploatering av prostitution” i vissa regionala och internationella texter, bland annat i rapporter till CEDAW (*Committee on the Elimination of Discrimination Against Women*), FN:s särskilda övervakningskommitté rörande diskriminering av kvinnor, och rapporter författade av FN:s speciella rapportör i frågor rörande våld mot kvinnor.

Prostitutionslobbyn utlyste dessutom en kampanj för att särskilja trafficking från prostitution. 1997 inbjöd Nederländerna, som då hade ordförandeskapet i EU, till en konferens för att anta europeiska riktlinjer för bekämpande av trafficking med kvinnor. Antiprostitutions- och feministorganisationer som vägrade att begränsa sina inlägg till att handla om trafficking som skild från prostitutionen, förbjöds tillträde till konferensens NGO-forum.

Genomgående har, inte minst i Europa, denna princip följts att censurera bort all debatt om prostitution från konferenser och seminarier om trafficking. Det främsta argumentet har varit, att eftersom prostitution är en kontroversiell fråga och länder har olika rättssystem, så har man inte kunnat komma överens om prostitutionens rättsvidrighet, men alla har kunnat vara överens när det gäller trafficking.

Skamligt nog godtog många regeringar och frivilligorganisationer detta argument utan debatt eller ifrågasättande. Denna åtskillnad mellan trafficking och prostitution dyker exempelvis upp i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som utgör förordet till en politisk deklaration till Nicefördraget (december 2000). Där omnämns inte prostitution utan konstateras bara att trafficking är förbjudet (Artikel 5).

1997 publicerade Internationella Antislaveriförbundet en rapport som förespråkade en omdefiniering av prostitution som "sexarbete" på den internationella dagordningen. Denna rapport konstaterade, helt felaktigt, att 1949 års konvention kriminaliserar kvinnor i prostitution. Senare förordade andra organisationer, som till exempel Internationella mänskliga rättigheters lagstiftningsgrupp, kvinnors rätt att prostituera sig och ingå kontrakt med tredje part, det vill säga hallickar, "för att främja en karriär inom prostitution".

1998 publicerade Internationella arbetarorganisationen, ILO, en rapport om "sexsektorn" i Sydostasien där man rekommenderade en pragmatisk inställning till prostitution och konstaterade att det var värt att erkänna, reglera och beskatta sexindustrin för att "täcka många av de lukrativa aktiviteter som är förknippade med den". Tre år senare, 2001, krävde Världshälsoorganisationen, WHO, genom sin Sydostasienbyrå, att sexindustrin skulle legaliseras/avkriminaliseras med argumentet att det skulle hjälpa till att begränsa Aidsepidemin. Tilläggas bör att cirka 14 procent av Thailands BNP kommer från sexindustrin, som är en populär turistattraktion i Sydostasien bland nordeuropéer.

Vi kan se liknande företeelser inom den Europeiska unionen. Flera organisationer har under senare delen av 1990-talet bildats på så kallad EU-nivå för att bekämpa HIV/Aids. De får tämligen stora belopp ur EU:s program, finansierade genom skattemedel, som de använder till att arrangera stora seminarier runt om både i och utanför EU där de propagerar för legalisering och reglering av prostitution som ett led i att förebygga smittspridning.

Det stora korståget

Tillbaka till 1949 års konvention. Vad var bakgrunden till den? Konventionen om bekämpande av människohandel och utnyttjande av andras prostitution antogs av FN den 2 december 1949, ett år efter Deklarationen om de allmänna mänskliga rättigheterna, i ett klimat präglat av hoppfull humanism efter andra världskriget. 1949 års konvention var resultatet av en feministisk kamp mot pornografi och prostitution i England, som startades 1866 och leddes av Josephine Butler. Samtidigt med att slaveriet nyligen hade avskaffats i de flesta länder i Europa varseblev hon i systemet med prostitution en annan samtida form av slaveri, som förtryckte kvinnor och var kränkande för alla människor.

Systemet med att reglementera prostitutionen, som hade inrättats under Napoleon III och som snart blev känt som ”det franska systemet”, hade spritt sig till de flesta av Europas länder med hänvisning till folkhälsan och med anspråk på att i hygienens namn bekämpa veneriska sjukdomar.

I verkligheten byggde reglementeringssystemet på en samhällssyn och en uppfattning om sexualiteten som reducerade kvinnor till medel för att tillfredsställa män. En sedlighetsrotel inrättades för att övervaka att systemet fungerade smidigt. Hallickar och kopplare kunde utveckla sin verksamhet riskfritt, samtidigt som myndigheterna kunde tjäna en bra slant på att beskatta bordellerna. De prostituerade kvinnorna utsattes ofta för våld, tvång och hälsokontroller som beskrivits som sexuell tortyr. Förordningar mot veneriska sjukdomar, inte minst i England, gav vissa myndigheter rätt att tvinga kvinnor som misstänktes för prostitution att låta sig läkarundersökas, eller till och med att fångsla dem.

Upprörd över dessa djupa sociala orättvisor, som gjorde prostituerade kvinnor än mer till offer och som hon såg som uttryck för grav könsdiskriminering, startade Josephine Butler vad hon kallade ”det stora korståget” för att få slut på reglementeringen av prostitutionen. 1869 skrev hon ett manifest som stöddes av 120 undertecknare, varpå en grupp läkare bad

henne utlysa en kampanj mot hela reglementeringssystemet. Rörelsen spred sig snabbt till övriga Europa, Förenta staterna och kolonierna. Den drog till sig både religiösa och sekulära krafter. Många intellektuella som försvarade den sekulära humanismens principer anslöt sig, bland annat Jean Jaurès, grundaren av tidningen L'Humanité, och författaren Victor Hugo. Kvinnor som var aktiva i kampen för kvinnlig rösträtt anslöt sig också till kampen för att avskaffa prostitutionen.

I sina skrifter betonade Josephine Butler speciellt mäns ansvar och männens roll som kunder och hallickar. Hon anklagade lagstiftare för den dubbelmoral inom rättsväsendet, en moral för män och en för kvinnor, som prostitutionens reglementering vilade på. Frågan om männens ansvar för att främja prostitution och kritiken av vad Butler kallade den ”obetvingliga” manliga sexualiteten, ett begrepp som användes för att rationellt försvara behovet av prostitution, var en fråga som skulle komma att tas upp med förnyad kraft av feminister under 1900-talets första hälft.

I Frankrike var Madame Avril de Sainte Croix en frontfigur som förde argumenten för avskaffande av prostitution in i Nationernas Förbund (NF) 1919. Marcelle Legrand Falco, som grundade den franska grenen av anti-prostitutionsrörelsen 1926, utlyste en kampanj i Frankrike mot prostitution, för kvinnors medborgerliga rättigheter och för ekonomisk jämlikhet mellan könen. Vid den tiden tog viktiga organisationer som Förbundet för Mänskliga Rättigheter också ställning i frågan. Anti-prostitutionsrörelsen uppväktade regeringar om att avskaffa reglementeringssystemet. Det stod tidigt klart att en samhällskontrollerad prostitution uppmuntrade handel med kvinnor.

Efter första världskriget skapade NF 1919 en övervakningskommitté med uppgift att undersöka kvinnors rättigheter och handel med kvinnor för sexuella ändamål. Regeringar och frivilligorganisationer skrev rapporter som även tog upp frågor om kvinnors löner, deras ekonomiska förhållanden och hur prostitution bedrevs i olika länder. Man fann kopplingar mellan prostitution, handel med kvinnor och pornografi. Vid det här laget stod det klart genom kommitténs rapporter och från uttalanden i rådet och general-församlingen i NF att de länder som hade avskaffat regleringen av prostitution också upplevde en minskning av både handel med kvinnor och av veneriska sjukdomar. Det är betecknande att införandet av kvinnors rösträtt i Frankrike sammanföll med stängningen av bordellerna.

80 års kamp inte förgäves

1927 och 1932 tillsatte NF två stora utredningar vilka slog fast att förekomsten av bordeller och reglering av prostitution ökade handeln med kvinnor både inom landet och mellan länder. Utifrån dessa utredningar växte tanken fram på en ny internationell konvention om förbud mot handel med människor och prostitution. Ett förslag började utarbetas 1937, men arbetet avbröts under andra världskriget. Den nya konventionen låg till sist färdig den 2 december 1949 med det nybildade Förenta Nationerna som fadder.

Konventionen avlastar brottsoffret bevisbördan och flyttar över den till förövarna av exploatering för prostitution och i handeln för prostitution. Det är en avgörande förändring eftersom rekryterare, människohandlare och kopplare när de hotas av åtal brukar försvara sig med argumentet att offret samtyckt till prostitution.

Konventionen 1949 säger också att den som fallit offer för prostitution kan delta som part i rättsliga åtgärder mot en föröware. Denna bestämmelse gäller även för utländska kvinnor som befinner sig i en situation där de utnyttjas. Länder får inte reglera prostitution eller utsätta kvinnor inom prostitution för registrering eller någon annan administrativ kontroll. Länderna kan därför inte legalisera prostitutionen, eller reglementera den på något sätt. Detta skyddar den prostituerade eftersom hon/han inte betraktas som lagöverträdare. Det gör det också omöjligt för stater att erkänna prostitution som en egen ekonomisk sektor på arbetsmarknaden, eller som juri-

diskt erkänt arbete, eftersom arbetsmarknadslagstiftning skulle innebära ett administrativt erkännande, kontroll och reglementering av prostitution.

Konventionen uppmuntrar stater till centralisering av information och utredningar angående människohandel och prostitution och slår fast att konventionsstaternas huvuduppgift är att skydda dem som har utsatts för människohandel. Den uppmuntrar också till att förebygga människohandel och prostitution samt till att skydda och rehabilitera offren.

Staterna ska rapportera till FN:s generalsekreterare om de lagar och förordningar som har antagits i enlighet med konventionen, liksom om alla de åtgärder som vidtas för att praktiskt tillämpa den. De har också generalsekreterarens uppdrag att med jämna mellanrum publicera denna information. Men dessa uppdrag har inte fullföljts. Många stater som skrivit under 1949 års konvention tillämpar inte dess bestämmelser och några har till och med ändrat sin lagstiftning tvärtemot konventionens principer.

I sin rapport från 1996, "Handel med kvinnor och barn", anmärkte FN:s generalsekreterare på frånvaron av en övervakningsinstans och underströk sin oro för att bristen på verkställande mekanismer skulle försvaga implementeringen i nationell lagstiftning och därmed effekterna av 1949 års konvention.

I Europeiska unionen betonade man i samband med Wienkonferensen samma år vikten av nationella rapportörer på området, men hittills har endast Sverige och Nederländerna utsett sådana inom EU. Dock har man i Frankrike som enda land, sedan man ratificerade 1949 års konvention 1960, inrättat ett center för information och undersökningar rörande människohandel och prostitution.

Konventionen från 1949 återopades som normativt dokument för artikel 6 i FN:s Konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) 1979 och Konventionen om barnets rättigheter 1989.

1998 tillsattes en särskild kommitté med uppgift att utarbeta en konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, och föreslå ytterligare instrument för att förebygga, bekämpa och bestraffa handel med människor, särskilt kvinnor och barn. Denna kommitté avslutade sitt arbete i december 2000 i Palermo. I ett tilläggsprotokoll till konventionen blir "trafficking" för prostitutionsändamål, och då avses inte enbart "påtvingad" prostitution, en grundläggande form av sexuell exploatering. Men "trafficking" avser även andra former av utnyttjande som tvångsarbete eller tvångstjänst, slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, livegenskap och avlägsnande av organ.

Artikel 6 i CEDAW fastställer att konventionsstaterna ”skall vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att bekämpa alla former av handel med kvinnor och utnyttjande av kvinnoprostitution”. Viktigt är att CEDAW gick längre än 1949 års konvention genom att skriva in just ”alla former” vilket därmed innebär ett erkännande även av andra former av ”trafficking” och sexuellt utnyttjande.

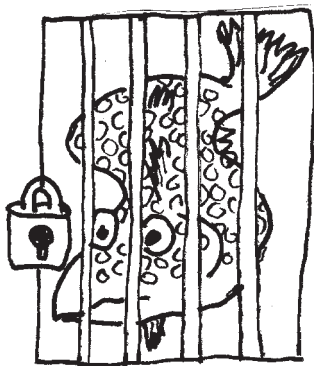
Konventionen från 1949 var resultatet av åttio års feministisk och humanistisk kamp för att avskaffa prostitutionen. Den här tidens antiprostitutionskämpar var fast övertygade om att konventionen utgjorde en början på en attitydförändring gentemot prostitution, och de trodde inte på risken för ett bakslag. Feminister fortsatte att kräva kvinnors rättigheter på alla områden, personligt, politiskt och ekonomiskt, och hävdade kvinnors självbestämmande, rätten till den egna sexualiteten, tillgång till preventivmedel, rätt till abort, och vidhöll en vägran att låta sig låsas in i äktenskap.

Den nya kvinnorörelsens triumf

Den romantiska föreställningen om den prostituerade, som tidigare skildrats av 1800-talsförfattare och som återkom i 1900-talets filmer, dök dock upp på nytt i debatten. Det fanns feminister som hävdade att äktenskapet var ett fängelse och att prostitution innebar frihet. Den prostituerade kvinnan symboliserade den upproriska kvinnan, fågelfri, som kontrollerade sin egen sexualitet och stod emot det moraliserande och reaktionära etablissemang. Prostitutionens strukturer ur ett kritiskt perspektiv osynliggjordes, och sexindustrins roll med dess hallickar, köpare och bordeller försvann så när ur sikte. Uppmärksamheten fokuserade på fantasibilden av den prostituerade som en ”fri” kvinna, med ”makt” över männen genom att hon kunde ta betalt för tillgången till sin kropp. I den sexuella frihetens namn ersattes ”rätten att vara befriad från sexuellt utnyttjande” och ”rätten att vara befriad från prostitution” med ”rätten att prostituera sig”. Så började sexindustrin och vissa länder, exempelvis Nederländerna, att använda sig av feministiska argument såsom ”självbestämmande” för att legitimera exploateringen av kvinnor på det sexuella området.

Kvinnokonventionen som antogs 1979 var ett viktigt steg mot ett erkännande av kvinnors rätt att vara befriade från sexuellt utnyttjande. Samma år gav Kathleen Barry ny kraft åt kampen mot prostitutionen genom att ge ut sin bok ”Kvinnligt sexslaveri”. Hon bildade 1988, tillsammans med Dorchen Leidholdt CATW, *Coalition Against Trafficking in Women* (Samling mot handel med kvinnor).

Under 1980- och 1990-talen började avhoppare från prostitutionen att tala ut om förhållandena och fördöma systemet med prostitution. Det synliggjorde inte bara prostitutionens skadeverkningar på kvinnor utan

också ”köparens” roll som skapare av efterfrågan på prostitution och som en integrerad del av systemet med prostitution. Antiprostitutionskampanjer gick till angrepp även mot de nya former av sexuellt utnyttjande som sex-turism, äktenskapsförmedling genom postorderföretag och andra uttryck som prostitutionen tagit sig i olika länder.

Påverkad av en stark feministisk kvinnorörelse och dess analys av det sexualiserade våldet och med 43 procent kvinnor invalda antog den svenska riksdagen 1998 en lag som kriminaliserar köp av ”sexuella tjänster” som en del av lagstiftningen mot mäns våld mot kvinnor, ”Kvinnofridslagstiftningen”. Det är första gången i historien som ett land erkänt sexköp som ett brott. Kunden, vanligtvis en man, synliggjordes och kriminaliserades. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1999. Efterfrågandesidan började på allvar att ifrågasättas. Internationellt sett kom lagen i rättan tid. Dessförinnan hade det mesta gått sexindustrins väg i utvecklingen, åtminstone i Europa.

Som nyvald EU-parlamentariker fick jag 1996 möjligheten att för kvinnoutskottets räkning skriva en rapport som skulle mynna ut i ”Nolltolerans mot våld mot kvinnor”. Bara att få infogat att det vanligtvis är män som utövar våld mot kvinnor, det sexualiserade våldet, tog flera utskottsmöten i anspråk. Många av de kvinnliga ledamöterna ville först inte acceptera att jag skrivit in våldtäkt, pornografi och prostitution i rapporten. De såg hellre att jag tog upp handväskryckning och våld på diskotek. Jag mötte på hårdnackat motstånd. Jag blev till och med utskrattad i plenum då jag ville få dem med mig på att uppmana medlemsländernas regeringar att kriminalisera de prostituerades kunder, och givetvis röstade de igenom distinktionerna ”frivillig” och ”påtvungad” prostitution.

Det visade sig att ledamöterna från Nederländerna var de som hårdast – i mina ögon och öron – drev de underligaste kraven. Jag fick under diskussionens gång lära mig att man redan då inom den nederländska kriminal-

---

”Enligt 1949 års konvention kan ett land som Sverige, som har antagit en lag som kriminaliserar köp av sexuella tjänster, bli kontraktsslutande part till konventionen från den 2 december 1949. Omvänt kan stater som redan har ratificerat konventionen anta en lagstiftning motsvarande den svenska. På så sätt kan stater på ett effektivt sätt fortsätta arbetet med att förebygga och bekämpa människohandel och utnyttjande av människor i prostitution. Genom att straffbelägga män som köper kvinnor och barn för att utnyttja dem i prostitution kan länder förverkliga den vision om prostitutionens avskaffande som fanns hos 1800- och 1900-talets feminister, som ifrågasatte gängse definitioner av den ’obetvingliga’ manliga sexualiteten och fokuserade på männens ansvar för att prostitution och människohandel främjas.”

Malka Marcovich, Guide till FN:s konvention 1949 för bekämpande av handel med människor och utnyttjande av andras prostitution

vården inför frigivning av långtidsstraffade fångar anlidade vad man kallade "amasoner", som kom för att ha samlag med internerna för att lära dem att umgås på ett naturligt sätt med kvinnor innan de gick ut i samhället igen. Sedan dess har jag sett åtskilliga glättade program på kanal 5 på TV i mitt hem i Stockholm om det så kallade Red Light-distriktet i Amsterdam. Discovery Channel har haft guidade turer för den som vill turista på holländska bordeller, och "Bordellkungens flickor" från Danmark var en riktig långkörare.

I Nederländerna vill man inte ha gatuprostitution, men annan prostitution har man legaliserat, reglerat och beskattat. Allt för att få bort stigmatiseringen av dem som prostituerar sig, påstås det. Ändå har den illegala prostitutionen vuxit, såväl som den legala. Dels blir prostitutionen en normal företeelse i vardagen, för vilken granne, eller polis för den delen, kontrollerar huruvida bordellen i huset bredvid är registrerad eller ej? Dels är det inte lika lönsamt att prostituera sig "legalt". Lokal- och fönsteruthyrare ska ha sitt, läkaren som man måste uppsöka två gånger i veckan har vett att ta betalt, försäkringspremierna blir höga i ett "riskyrke". Oftast behöver man också en avlönad person som kan skydda en mot otrevliga kunder. När utbudet är stort kan man inte heller ta ut så hög avgift, om man inte "specialiserar sig" vill säga, vilket kan medföra ännu högre utgifter.

Trots allt tal om avstigmatisering hörs inga röster om att man planerar en prostitutionskarriär för sina barn eller för nära anhöriga. En enda har jag hört talas om under alla dessa år av debatt. Det var när en hallick fick frågan om vad han skulle säga till sin dotter om hon gick in branschen. Henne ville han ge det goda rådet att bara hålla på ett år med motiveringen att hon sedan skulle vara förbrukad.

Sexindustrins expansion

Det är här "trafficking" kommer in i bilden. Kunden vill ha nya fräscha varor, och på den här marknaden har kunden alltid rätt. Om kunden inte vet vad han vill ha så står porrindustrin för nya visuella kickar. Pornografiproduktion är idag en mångmiljardverksamhet som finns över hela världen och i många olika former. Det är ett välkänt faktum att denna del av sexindustrin varit en av de mest pådrivande krafterna vad gäller utvecklingen av Internet och handel på nätet på grund av de krav som kunden ställer på diskretion och säkerhet vid betalning av material. 70 procent av de 252 miljoner engelska pund som europeiska Internetanvändare spenderade på nätet 2001 gick till olika porrsajter.

Porren är ofta sexistisk, starkt präglad av en stereotyp könsuppfattning och en djupt konservativ, för att inte säga direkt felaktig, syn på kvinnors och mäns sexualitet. Vanligt inom porren är också förnedring med etniska förtecken och ibland ett rent rasistiskt innehåll. Att koppla samman makt och förtryck med sexualitet är ett effektivt sätt att påminna oss alla om vem som makten.

Porr företagen producerar allt från vanliga filmer och tidningar till DVD och CD-ROM där man själv kan påverka hur verksamheten ska utveckla sig. Internet är en utmärkt kanal för skildringar som är förbjudna att distribuera i de flesta länder. Tillgängligheten till "udda sex" har ökat lavinartat, och enligt en undersökning som norska polishögskolan gjorde 1997-98 noteras en stark ökning av våldsrelaterad pornografi som visar

- fist fucking

- tortyrbilder där personer som är bundna piskas och torteras på olika sätt
- våldtäkter, ofta påstått autentiska
- barnpornografi, det vill säga olika former av sexuella övergrepp mot barn
- nekrofil och bestialitet mot avlidna personer i sexuell kontext
- mord och styckning av kroppar i en sexuell kontext
- krigsrelaterade olyckor (presenterade på sexsidor)
- djurpornografi, det vill säga bilder av sexuella akter mellan människor och djur
- bilder på exkrementer, avföring och urin, i en sexuell kontext
- bilder på skadade och döda foster i en sexuell kontext.

Här sker en våldets normaliseringsprocess som ska få oss att acceptera sexualiserat våld som ett självklart inslag i sexualiteten.

För att ”mainstreama” pornografin finns nya sajter där porr framställs som något smart och roligt för välutbildade och trendkänsliga män.

Private Media Group Inq (svenskt) och *Beate Uhse AG* (tyskt) är två stora porrföretag som etablerat sig på Nasdaq- respektive Frankfurtribörsen. Det förstnämnda ägs av Bert Milton. Det andra företagets största ägare är idag *Consipio Holding*, som ägs av Gerard Cok, enligt holländska medier en av Nederländernas rikaste affärsmän med bakgrund i fastighetsbranschen och tidigare nationell porrproducent. *Consipio Holding* är också en stor långivare till *Private Media*.

Ett annat exempel på börsnoterade företag inom sexindustrin är *The Daily Planet*, en bordell hemmahörande i Melbourne, Australien. Redan 1991 belönades bordellen av sin delstatsregering med ”Victoria Tourism Award”.

Företag verksamma inom pornografiproduktion söker nu vinna marknadsandelar genom att sälja sina produkter via mobiltelefonnätet. 3G är en teknologi som gör det möjligt att sända och ta emot bilder via mobiltelefon. För många mobiltelefonoperatörer har dock 3G-näten och licenser för dessa blivit en kostsam affär, och därför försöker nu flertalet europeiska operatörer finansiera verksamheterna genom att tillhandahålla pornografiskt material genom avtal mellan porrproducenter och mobiltelefonoperatörer. Ett exempel är brittiska *Vodafone*, den näst största mobiloperatören i världen, som introducerade porr i slutet av 2003. Andra är *Hutchinson 3G* – mer känt som ”3” – *Virgin* och *One World Telecom*.

Porrproducenterna är *Private Media Group*, *Playboy*, *Myfair*, *Escort*, *Men*

Only, Club International och *Men's World*. Analysföretaget Visiongain uppskattar en omsättning på 4 miljarder US dollar per år fram till 2006; porrdistributörerna räknar med att mobiliteten kommer att öka impulsköpen.

Kommersiella TV-bolag utnyttjar de olika nationella lagstiftningarna till att spela ut dem mot varandra. De producerar och sänder program som tangerar pornografi och förskönar prostitution. Ibland produceras programmen direkt av pornografiframställare. Det ökar naturligtvis pornografins legitimitet. Den blir "underhållning".

Det är mer regel än undantag att hotell i EU:s medlemsländer tillhandahåller betal-TV-kanaler där pornografiska filmer ingår. På liknande sätt opererar betalkanaler som vänder sig till hushållen. Man kan beställa "familjepaket" där porr ingår. För att – som man säger – skydda barnen finns vanligtvis möjlighet att koda programutbudet. Men det går inte att skydda någon mot sexindustrins budskap idag. Pornografin är avsedd att påverka både unga och vuxna att ta del av sexindustrins utbud. Mediernas kategorisering av publiken som i första hand sexuella varelser får allt större betydelse.

Detta har jag tagit upp i min sista initiativrapport som EU-parlamentariker, "Konsekvenserna av sexindustrin i den Europeiska unionen". Det tog fyra år att få kvinnoutskottet att acceptera att jag skulle få skriva en sådan. När den väl var skriven sköts behandlingen av den upp flera gånger, då de olika partigrupperna inom sig varit helt oense om huruvida den borde kastas i soporna direkt eller om det är en bra rapport som visar på problem, som borde kunna lösas med politiska verktyg. I skrivande stund är det ovisst vilket som blir rapportens framtida öde.

Jag menar att kvinnor, barn och män inom sexindustrins alla grenar som människor får oerhört illa. Vi vet att denna industri efterfrågar nya – och vanligtvis unga – kroppar att behandlas hur som helst. Vi vet att denna industri medverkar i att efterfrågan ökar. Därmed ökar även handeln med människor för sexuell exploatering. Jag anser att det är min förbannade skyldighet som medmänniska

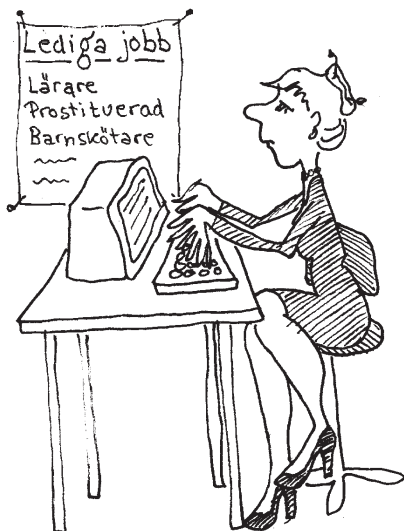
och som politiker med unika möjligheter att lägga fram förslag till hur detta ska bekämpas.

Sexindustrin och dess kunder har fått ett alltför stort utrymme som aktörer både i debatten och i vår faktiska verklighet. Som så många andra är också denna industri aktiv genom lobbyinggrupper såväl i EU-sammanhang som på den nationella och den globala arenan.

Vad vi inom en snar framtid måste se upp med, om vi vill ha en annan utveckling, är grönböcker och direktiv från den EU-kommissionär som hanterar tjänsternas fria rörlighet på den inre marknaden. Det finns risk för att en tjänst som är laglig i ett EU-land inte ska kunna förbjudas på EU:s inre marknad. Vid en tvist får EU:s domstol sista ordet.

Det finns en EG-dom från november 2001 som gäller två kvinnor från Polen respektive Tjeckien. De ville öppna egen prostitutionsverksamhet i Nederländerna, men nekades detta av holländska myndigheter. Enligt EG- domen hade dessa myndigheter inte rätt att neka dem etablering då de båda länderna hade associeringsavtal med EU, och Nederländernas lagstiftning betraktar lagliga prostituerade som fria yrkesutövare. I svenska öron låter detta helt absurt, men det är vad som kan komma att ske om vi inte är vaksamma. EU-rätt ska ju stå över nationell lagstiftning.

Vi ska också kräva full öppenhet och insyn i EU-kommissionens tillsättningar av expertgrupper av skilda slag. För ett år sedan tillsattes en grupp om 21 så kallade experter som skulle se över pornografi, prostitution och människohandel för sexuell exploatering. Under resans gång har de första två områdena för översynen, pornografi och prostitution, försvunnit. Expertgruppen ska nu bara lämna förslag till åtgärder rörande fenomenet människohandel för sexuell exploatering. Gruppen ska lägga fram en första rapport i juli 2004, när inget fungerande EU-parlament ännu finns (!). Efter viss möda fick jag fram namnen på dessa experter. Sex av dem är utsedda tjänstemän från medlemsstaters regeringar. De övriga kommer från olika frivilligorganisationer. Då jag förhörde mig om vilken policy dessa organisationer har i frågan samt hur organisationerna finansierar

sin verksamhet, fick jag till svar att kommissionens tjänstemän omöjligt kan kontrollera detta. Rent hypotetiskt kan det således vara så att så gott som hela expertgruppen är pro-prostitutionslobbyister. Rent hypotetiskt kan de företräda den organiserade brottsligheten.

Prostitution är våld mot kvinnor

År 600 f. Kr. instiftade Solon lagar i Aten ”till statens och familjens skydd”. Den fria mannen gavs full sexuell frihet både före och under äktenskapet medan sträng kyskhet ålades den atenska medborgarinnan med absolut trohet mot mannen under äktenskapet. En specialpolis tillsattes för att kontrollera att detta efterlevdes. Till prostitution användes kvinnliga slavar, tillfångatagna i krig, eller köpta kvinnor utan familj samt kvinnor från andra stater. De delades in i olika klasser, bevakades av särskilda uppsyningsmän, och deras inkomster beskattades. Man såg prostitution som ett yrke. Självtävlingar jag att det äldsta kvinnoyrket är barnmorskans, och att prostitution är att betrakta som våld mot kvinnor.

Tänker vi fortsätta denna mångtusenåriga tradition att män tar sig rätten att köpa tillgång till kvinnors kroppar får vi naturligtvis också acceptera att varje år omkring 4 miljoner kvinnor och barn, varav hälften flickor mellan 5 och 15 år, transporteras runt inom och mellan länder för sexuellt utnyttjande. Då får vi också acceptera att våra egna döttrar, söner och andra anhöriga kan komma att vara en eller flera i mängden. Att fördöma prostitution och sexuell exploatering betyder inte att man sätter sig till doms över kvinnor i prostitution. Ordet ”moralisk” är förknippat med reaktionära och repressiva åsikter. Är det reaktionärt och repressivt att hävda att exploatörer, hallickar och alla de som drar fördel av andras prostitution ska lagföras? Dubbelmoralen som befrämjas av reglementering, legalisering och avkriminalisering av sexindustrin är dagens verkliga moralism förklädd till frihet. Det parlament som antar lagar av detta slag gör staten till hallick och utser sig därmed till dubbelmoralens främsta väktare.

Låt oss avslutningsvis begrunda vad Josephine Butler yttrade 1875: ”Mord och rån är onda företeelser som alltid funnits, men inget samhälle har kommit på tanken att säga: Eftersom vi inte kan utrota mord eller rån, låt oss komma överens om ett sätt att utöva viss kontroll över dem och övervaka dem, så att lagen kan ange på vilka platser, vid vilka tider och under vilka förhållanden mord och stöld kan tillåtas.”²⁷

Prostitutionslagstiftning i EU-länderna 2003

Belgien

Koppleri är förbjudet. Sedan 1995 är det tillåtet att hyra ut lokaler för att bedriva prostitution, om de prostituerade inte gör ”abnorma vinster”. Prostitution är legalt så länge det inte stör den allmänna ordningen när sexuella tjänster erbjuds på ett öppet sätt. Det har lagts flera förslag om förändringar av den nuvarande lagstiftningen, varav flera som liknar både den svenska och den holländska modellen.

Danmark

Det är varken straffbart att köpa eller sälja sex sedan juli 1999, förutom när det gäller barn under 18 år. Tidigare var det lagligt bara att ha prostitution som sidoinkomst, men 1998 kom en lag som tillät att man har hela sin inkomst av att sälja sex. Prostituerade kan registrera sig som verksamma i ”frilansande yrken” vilka då är skattepliktiga. Koppleri är förbjudet. Annonseringen av sexuella tjänster förekommer mycket öppet.

Finland

Prostitution är inte straffbart, men kommuner kan förbjuda gatuprostitution i sin lokala ordningsstadga. Sedan 1999 är prostitution förbjudet på allmän plats. Men att köpa sex är inte brottsligt, förutsatt att den man köper sex av har fyllt 18 år. Ett lagförslag diskuteras som ska göra det lättare att bekämpa människohandel, koppleri och prostitution.

Frankrike

”Aktiv prostitution” är straffbart. Lagen skärptes 2003, men den inriktar sig enbart på säljarna. Prostitution tolereras så länge det inte stör den allmänna ordningen och ska därför begränsas till vissa områden. En lag efter svensk modell har diskuterats men fallit med hänsyn till den allmänna opinionen. Det har dock blivit kriminellt att köpa sex av personer under 18 år och dem som bedöms som särskilt ”svaga”.

Grekland

Prostitution är lagligt och starkt reglerad. Bordeller kan bedrivas enbart med statligt tillstånd. Ett lagförslag som skulle underlätta för bordellägare

att operera närmare offentliga institutioner som skolor, kyrkor och daghem har diskuterats i samband med förberedelserna inför de olympiska spelen i Aten 2004, men den grekiska regeringen beslöt i december 2003 att inte fullfölja förändringen. Idag krävs ett avstånd på 200 meter från ovan nämnda institutioner.

Holland

Den 1 oktober 2000 löstes ett bann från 1911 över holländska bordeller. Januari 2001 blev prostitution likställt med yrkesutövning vilken som helst. Prostituerade har rätt att kräva hygieniska arbetsförhållanden, egna viloutrymmen och säkerhetsanordningar. De ska ha arbetstillstånd och betala skatt. Exploatering av frivilliga prostituerade är inte längre ett brott. Bara ”påtvungad” prostitution och koppleri är olagligt. Efter ett fall där en arbetsförmedling erbjöd en arbetssökande kvinna jobb i prostitution har socialministeriet uttalat att annonsering av prostitutionsarbete får förekomma på arbetsförmedlingarna, men att arbetsförmedlarna inte aktivt får förmedla dessa tjänster.

Irland

Alla led i prostitutionen är olagliga – koppleri, bordeller, försäljning av sexuella tjänster och att köpa sex av minderåriga.

Italien

I den nuvarande lagen från 1958 är bordeller och koppleri olagligt, men inte prostitution. Prostitution anses dock störa den allmänna ordningen, och därför har det lagts ett förslag om att man ska tillåta bordeller men inte gatuprostitution.

Luxemburg

Koppleri förbjudet, liksom att inneha bordeller. Det är olagligt att köpa sex av minderåriga under 18 år, men prostitution i sig är inte straffbart.

Portugal

Att utöva prostitution är inte straffbart, endast att exploatera för eller underlätta prostitution. Trots att det anses vara ett brott mot tukt och sedlighet, tolereras prostitution. Men lagen omfattar bara kvinnlig prostitution. Manlig prostitution räknas inte, och exploatering av män är inte straffbart.

Spanien

Vare sig koppleri eller prostitution är olagligt, men det är olagligt att tvinga någon att arbeta som prostituerad, att förhindra någon att sluta arbeta som prostituerad eller att utnyttja någons ”svaga” ställning för att få vederbörande att arbeta som prostituerad. Det är olagligt att inneha bordeller i några regioner, till exempel Baskien och Katalonien.

Storbritannien

Prostitution i sig är inte olagligt om den prostituerade arbetar självständigt utan att störa den allmänna ordningen. Det är däremot ett brott att värva någon för prostitution, att annonsera om prostitution och att driva bordell. Män som upprepade gånger befinner sig i prostitutionens områden där de försöker köpa sex kan bötfällas. Parlamentsledamöter har föreslagit ”toleranszoner” i Skottland.

Tyskland

Prostitution är legalt, men alla delstater utom Berlin har vissa områden där prostitution inte får utövas, i närheten av skolor och daghem till exempel. Lagen som trädde i kraft 2002 ger den som är anställd på en bordell eller är egen företagare rätt att ansluta sig till socialförsäkringssystemet och få sjukersättning, arbetslöshetsersättning och pension. Men få blir egenföretagare, och ingen har ännu anställts (september 2003). Förtjänsten blir för liten för den som vill arbeta lagligt. Utländska kvinnor omfattas inte av lagen. Öppna annonser på arbetsförmedlingar förekommer.

Österrike

I Österrike gav en reform 1998 egenföretagare – inklusive prostituerade – tillträde till socialförsäkringssystemet. I praktiken undviker dock kvinnor i prostitution att registrera sig hos skattemyndigheterna. Registrering och läkarundersökning en gång per vecka är dock en skyldighet. Olika delstater har olika ordningsregler för var och när prostitution och bordeller får förekomma. Koppleri är förbjudet.

Svensk lagstiftning

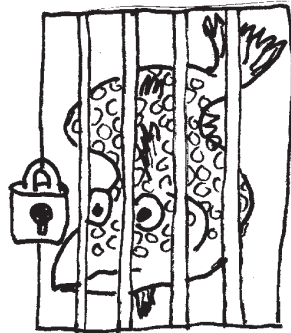

Sedan januari 1999 är det olagligt att köpa eller försöka köpa sexuella tjänster. Prostitution är en del av det sexualiserade våldet (det könsrelaterade våldet) och ett uttryck för de ojämlika maktförhållandena mellan kvinnor och män. Det är ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter. Sexköpslagen ingår i Kvinnofredslagstiftningen tillsammans med övriga lagar om våld mot kvinnor.

”Torsklagen”

Lag (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster:

Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms – om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken – för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader. För försök döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

”Kopplerilagen”

Lag (1998:393) om förbud mot koppleri:

8 § Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

9 § Är brott som avses i 8 § grovt, skall dömas för grovt koppleri till fängelse, lägst två och högst sex år.

Viktiga årtal i kampen mot sexuell utnyttjande och prostitution

---

- 1986 Madridrapporten: Internationellt expertmöte rörande de sociala och kulturella orsakerna till prostitution och sexuell utnyttjande av kvinnor anordnas av UNESCO.
- 1988 Coalition Against Trafficking in Women, CATW, bildas.
- 1991 Den statliga Penn-rapporten: Internationellt expertmöte om sexuell utnyttjande, våld och prostitution anordnas av CATW och UNESCO.
- 1992–2002 Initiativ, utåtriktad verksamhet och forskning av CATW i kampanjen mot sexuell utnyttjande på global nivå. Koalition bildas i de flesta större regionerna i världen.
- 1998 Europeiska kvinnolobbyn, EWL, som består av cirka 3 500 kvinnoorganisationer i EU, antar en motion mot prostitution och människohandel.
- 1998 Prostitutionslobbygrupper misslyckas med att få Arbetsgruppen mot nutida former av slaveri att försvara prostitution som en mänsklig rättighet.
- 1998 Lagen om Förbud mot köp av sexuella tjänster antas av den svenska riksdagen för att träda i kraft den 1 januari 1999.
- 1999 Internationella nätverket för mänskliga rättigheter (International Human Rights Network) bildas av 140 organisationer för mänskliga rättigheter, som kräver ett FN-protokoll mot människohandel som erbjuder skydd åt alla offer för denna handel, inte bara åt dem som kan bevisa att de utsatts för tvång.
- 2000 Definitionen av människohandel i det nya FN-protokollet om människohandel inkluderar bestämmelserna från 1949 års konvention.
- 2001 EWL antar en ny motion (från Sveriges Kvinnolobby) om att EWL:s organisationer ska kräva att parlamenten i deras respektive länder kriminaliserar köp av sexuella tjänster.
- 2001 Madrid II, Internationellt expertmöte om människohandel och prostitution – ”ordkriget” – anordnas av UNESCO och MAPP.

Röda EU-tema nr 3: Sexslaveriet i vår tid, är skriven av Marianne Eriksson, ledamot av GUE/NGL:s svenska delegation i EU-parlamentet från oktober 1995–juli 2004. Från juni 1999 har hon även varit förste vice ordförande i EU-parlamentets utskott för kvinnors rättigheter och lika möjligheter.